

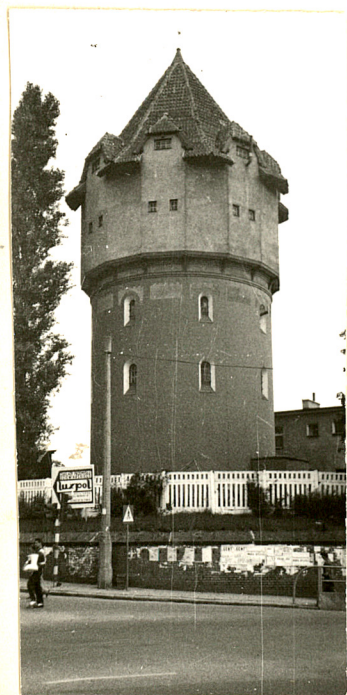
1. Obiekt *Stacja*

KOLEJOWA WIEŻA WODNA - Nr 1

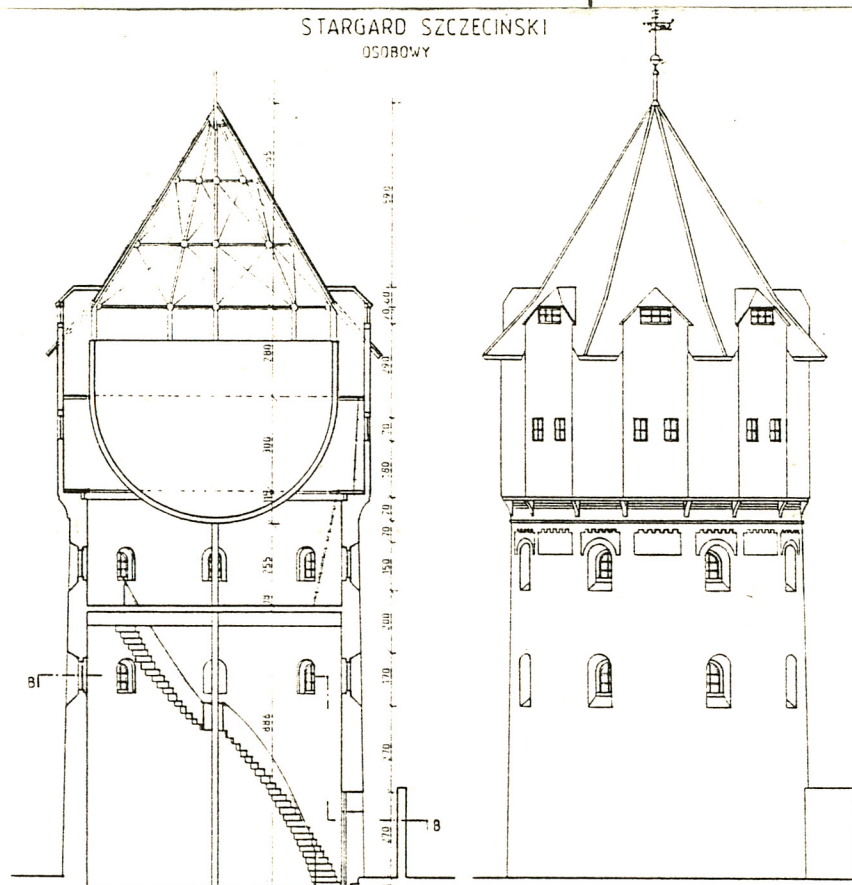
2. Czas powstania
ok. 1906

3. Miejscowość
73 - 100
STARGARD SZCZECIŃSKI

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

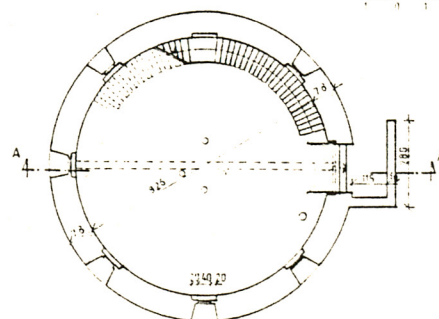

STARGARD SZCZECIŃSKI
OSOBOWY

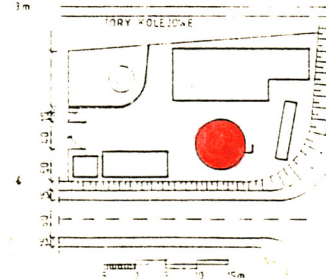

PRZĘKROJ A-A

ELEWACJA

RZUT PRZYZIEMIA B-B

wyk. M. Jezewska, I. Probas

4. Adres
Stacja kolejowa PKP
Stargard Szcz. - osobowy
nr hipoteczny .....

5. Przynależność administracyjna

województwo ..... szczecińskie

gmina ..... Stargard Szczeciński

pow. STARGARDZKI

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Stargard /do 1945/

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo ..... szczecińskie

powiat ..... Stargard Szczeciński

8. Właściciel i jego adres

Oddział Budynków PKP
Szczecin, ul. Narutowicza 22
tel. 41-58-43

9. Użytkownik i jego adres

Stacja PKP Stargard Szczeciński
Rejon Budynków PKP

10. Rejestr zabytków

Nr ..... data .....

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Stargard to ważny węzeł kolejowy, na którym krzyżują się szlaki Szczecin-Poznań, Stargard-Koszalin, Stargard-Piła i Stargard-Kostrzyn. Teren stacji rozciąga się na przestrzeni ok. 3 km. Położony jest tutaj dworzec osobowy, towarowy, zespół parowozowni i Zakładów Naprawczych Taboru Kolejowego. Pierwsze urządzenia wodociągowe powstały w latach 60-tych XIX w. Później węzeł wielokrotnie rozbudowywano i przebudowywano. Współczesne urządzenia wodociągowe składają się z ujęcia wody /trzy studnie głębinowe/, urządzeń do uzdatniania wody /odżelaziacze zamknięte/, dwu wież ciśnień pochodzących z początku XX w. oraz rozległej sieci wodociągowej o układzie pierścieniowo-rozgałęźnym. Dwie ze wspomnianych studzien wykonano już po wojnie w 1955/56 r. /na terenie stacji znajduje się wiele studzien nieczynnych, z których niektóre mogą pochodzić z XIX w./. W czynnych studniach zainstalowane są pompy głębinowe o napędzie elektrycznym podające wodę do zbiorników wieżowych. Jeden znajduje się na terenie dworca osobowego, drugi - towarowego. Na terenie ujęcia wody /skład drewna przy dworcu towarowym/ znajduje się stacja uzdatniania wody, w której zainstalowano 4 odżelaziacze /obsługują tylko studnie I i II/ oraz spalinyowy agregat prądotwórczy /zasilanie pomp głębinowych w przypadku braku dopływu energii elektrycznej z sieci ogólnej/. Wieża wodna Nr 1 jest starsza od wieży Nr 2 zbudowanej w czasie rozbudowy węzła kolejowego. Zbiorniki obu wież pracują w układzie naczyń połączonych z tym, że istnieją obejścia umożliwiające indywidualne zasilanie każdego ze zbiorników lub też tłoczenie wody do sieci z ich pominięciem. Długość sieci przekracza 11 km. Czerpie się wodę dla celów technologicznych i przemysłowych oraz socjalnych /osiedle kolejowe i budynki stacji/. Współcześnie jest to woda niezdatna do picia. Część obiektów c.d. patrz rubr. 18.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje).

Wieżę wodną Nr 1 usytuowano na terenie stacji Stargard Osobowy. Na budowlę zbiornika wieżowego składają się: ceglany trzon wieży, stalowy zbiornik wody i osłona zbiornika przykryta dachem /głowica wieży/.

Materiał. Wieżę posadowiono na pierścieniowej, murowanej ławie fundamentowej o wysokości ok. 3,0 m. Trzon /o wys. 12,5 m/ z cegły pełnej, klinkierowej, na zaprawie cementowo-wapiennej, wewnątrz tynkowanej i bielonej, z zewnątrz spoinowanej /o grubości 67 cm/. Zbiornik stalowy, nitowany, typu Barkhausena, przykryty deskami. Ściana osłonowa zbiornika w konstrukcji szkieletowej, drewnianej, wypełniona cegłą dziurawką, tynkowaną. Strop podzbiornikowy betonowy, oparty na dwu szynach stalowych. Pomost roboczy wokół zbiornika konstrukcji metalowej /wiąże równocześnie konstrukcję zbiornikową ścianą osłonową zbiornika i dachem; obciążenia głowicy przenoszone są na pierścień podstawy zbiornika i dalej na mury trzonu/. Konstrukcja dachu drewniana, kleszczowo-płatwiowa, kryta dachówką ceramiczną /mnich-mniszka/, wsparta na ścianie osłonowej zbiornika. Stolarka okienna trzonu drwana. Parapety okien trzonu wyłożone dachówką ceramiczną. Okna trzonu opatrzone stalowymi kratami. Stolarka okienna głowicy drewniana. Drzwi drewniane, klepkowe z ozdobną klamką i zawiasami /metaloplastyka/. Przed wejściem mur ceglany chroniący przed odłamkami pocisków i bomb /zbudowany podczas II wojny światowej/. Komunikacja pionowa do kondygnacji podzbiornikowej schodami stalowymi z balustradą biegnącymi ślimakiem po ścianie wewnętrznej trzonu. Wyżej, do krawędzi zbiornika, drabiną stalową. Obróbki blacharskie z blachy stalowej ocynkowanej. Charakterystyczne są żygacze. Posadzki betonowe, wygładzone.

Plan. Trzon oparty w poziomie na planie koła, w pionie - cylindryczny. Średnica wewnętrzna trzonu u podstawy 8,26 m. Część zbiornikowa - 16-kątna o wys. 12,65 m i średnicy wewn. 9,8 m. Strop podzbiornikowy służy za spocznik schodów i jako pomost roboczy dla prac konserwacyjnych zbiornika.

Bryła. Dwie kondygnacje /parter i część podzbiornikowa łącząca się z głowicą/. Podpiwniczenia brak. Dach namiotowy, bardzo stromy, 8-kątny z lukarnami, zwieńczony ozdobnym szczytem z chorągiewką. Głowica o podstawie płaskiej i słabym nadwieszeniu nad trzonem. Całk. wys. budowli 25,4 m. Portal wysunięty z bryły wieży.

Elewacje. Trzon z cegły nietynkowanej, spoinowanej. Wtórnie malowany kakaową farbą olejną. Profilowane gzymsy ceglane na wysokości odsadzki i kondygnacji podzbiornikowej. Przejście trzonu w partię głowicy akcentowane gzymsem ceglanym, kostkowym. Okna trzonu rozmieszczone symetrycznie, w dwu pasach /po 8 okien/. W przyziemiu otwór drzwiowy zwieńczony oknem półkolistym. Okna sklepione, okratowane z ozdobnymi parapetami /"neoromańskie"/. W głowicy pas mniejszych okien grupowanych podwójnie /8 x 2/. W lukarnach okna większe, prostokątne, położone na dłuższym boku. Portal ceglany, wysunięty z bryły.

Instalacje. Elektryczna /oświetleniowa/, odgromowa, grzewcza /piec węglowy/.

<p>14. Kubatura</p> <p>Kubatura wieży ok. 1200 m³ Pojemność zbiornika 300 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>pow. zabudowy ok. 50 m² pow. użytkowa ok. 100 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>zbiornik wieżowy wody</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>zbiornik wieżowy wody</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Obiekt jest stale eksploatowany zgodnie z pierwotnym programem użytkowym. Sukcesywnie wykonywane są bieżące przeglądy i remonty eksploatacyjne. Ostatnie prace konserwacyjne wykonano w 1991 r. Objęły m.in. konserwację pokrycia dachu, roboty malarskie /wewnętrzne i zewnętrzne/, konserwację zbiornika, naprawy stolarki okiennej i oszklenia.</p> <p>-----</p> <p>c.d. rubr. 12.</p> <p>węzła zasilana jest z miejskiej sieci wodociągowej. Architektura wieży kształtowana jest w kręgu historyzmu. Jej twórcy nawiązali do wzorców ikonograficznych średniowiecznego budownictwa obronnego. Operując językiem "romanizmu", upraszczając historyczny styl stworzyli dzieło, w którym związki techniki i sztuki są szczególnie bliskie. Monumentalne formy wieży przypominają te nadawane zwykle miejskim wieżom wodociągowym. Położona w centrum miasta, wyraźnie widoczna w krajobrazie centrum stanowiła ważki element kształtujący pejzaż miejski. Stąd i staranna szata architektoniczna budowli plasująca ją w rzędzie najbardziej okazałych wież wodnych Nadodrza.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Stan wieży jest bardzo dobry. Instalacje pozostają sprawne. W trakcie ostatnich prac konserwacyjnych nie zwrócono uwagi na fakt, że śruba mocująca konstrukcję schodów do fundamentu w przyziemiu wieży jest urwana. Schody ruszają się co może zagrażać bezpieczeństwu. Należy dokonać niezbędnej naprawy.</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obiekt prezentuje wartości historyczne i kwalifikuje się do ochrony prawnej /wpis do rejestru zabytków/ - źródło informacji archeologii przemysłowej i element kształtujący krajobraz kulturowy, - wszelkie prace remontowe i konserwatorskie wykonywać pod nadzorem Woj. Konserwatora Zabytków. 	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

- Karta ewidencyjna środków trwałych. Dział Księgowości Środków Trwałych Pomorskiej DOKP, Szczecin, Al. 3 Maja 18
- Inwentaryzacja wodno-kanalizacyjna stacji Stargard, Szczecin 1968, mnps., w: Oddział Budynków PKP, Szczecin, ul. Narutowicza 22
- Dokumentacja projektowa. Instalacja piorunochronna, Szczecin 1975 r., mnps. w: tamże
- Dokumentacja wodno-prawna, Wodociąg kolejowy stacji Stargard, Szczecin 1966, mnps., w: tamże
- Wieża ciśnień w Stargardzie. Konstrukcja dachu. Szczecin 1968, mnps., w: tamże.

22. Bibliografia

- S. Januszewski, Wassertürme an den Bahnstrecken des Oderlandes, Eine Erbschaft der Zivilisation, XIXth International Congress of I.C.O.H.T.E.C., 1st - 6th September 1991. The Development of Technology in Traffic and Transport Systems. Conference Papers and Results
- S. Januszewski, Kolejowe wieże wodne woj. szczecińskiego, w: Sprawozdania Biura Studiów i Dokumentacji Zabytków Techniki S. Januszewski, Wrocław 1991, Nr 2, mnps.

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

Patrz też: Karta ewidencyjna: Kolejowa wieża wodna Nr 2 - Stargard

25. Opracował

tekst ..... dr Stanisław Januszewski 20.12.1991 r. ....
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki ..... dr Stanisław Januszewski 20.12.1991 r. ....
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. .... dr Stanisław Januszewski 20.12.1991 r. ....
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów ..... S. Januszewski - archiwum autora

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO !

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

Załącznik Nr 1 - dokumentacja rysunkowa

1. Miejscowość

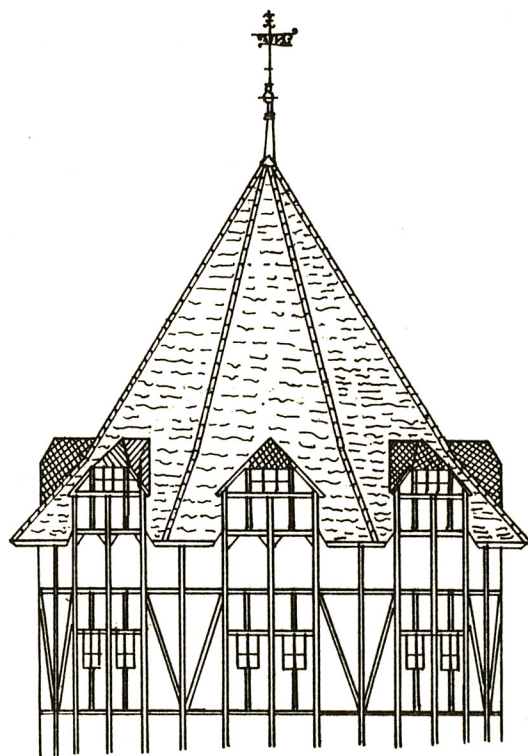
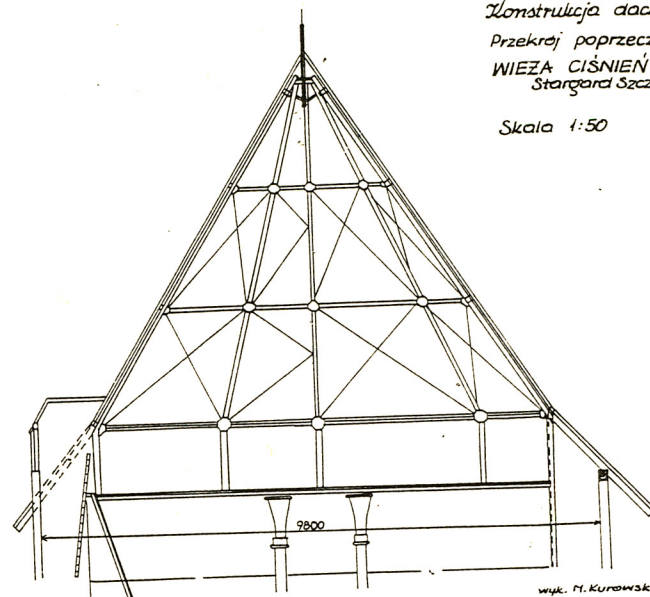
S T A R G A R D Szcz.

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

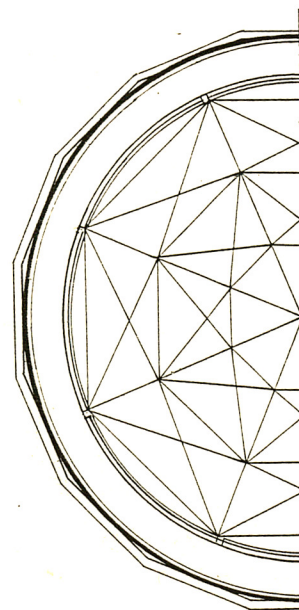
Kolejowa wieża wodna Nr 1

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja rysunkowa

*Konstrukcja dachowa**Widok z boku**WIEŻA CIŚNIEN**Stargard Szcz.**Skala 1:100**Konstrukcja dachowa**Przekrój poprzeczny**WIEŻA CIŚNIEN**Stargard Szcz.**Skala 1:50*

wyk. M. Kurońska

*Konstrukcja dachowa**Rzut poziomy**WIEŻA CIŚNIEN**Stargard Szcz.**Skala 1:50*

wyk. M. Kurońska

Wkładkę założył: ..... dr Stanisław Januszewski 20.12.1991 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

Z-d Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83

Wzór ODZ 1978 r.